

Jean-Luc Lagarce

De Regels van de Wellevendheid
in de moderne Maatschappij
(Les règles du savoir-vivre dans la société moderne)

Vertaling Tom Kleijn

De Dame

Indien het kind dood wordt geboren, dood is geboren, moet zijn geboorte nochtans toch aangegeven worden, zijn geboorte moet aangegeven worden en zijn dood moet aangegeven worden en een arts moet bevestigen dat de dood voorafging aan de geboorte.

Zo begint dat.

Indien het kind levend wordt geboren, levend is geboren, indien het kind leeft, dat komt soms ook voor, indien het kind levend wordt geboren, moet zijn geboorte aangegeven worden op het stadhuis van de gemeente waarin de moeder is bevallen. De aangifte moet gedaan worden binnen de drie dagen volgende op de bevalling, daarna is het te laat, daarna levert de inschrijving slechts veel ongemak op, veel onkosten, die aanzienlijk zijn, en daarenboven boetes, zoals van rechtswege aangegeven.

Die verplichting, de aangifte op het stadhuis van de gemeente, die verplichting rust op de vader. Dat komt hem toe.

Indien de vader niet kan verschijnen en indien hij geen volmacht heeft gegeven, indien hij ziek is, afwezig, dat is denkbaar, of dood, dat is mogelijk, dan moet de aangifte gedaan worden door de arts of de vroedvrouw, door degenen die de moeder met de bevalling hebben geholpen, of door ieder ander die bij de bevalling aanwezig was, ik weet niet, maakt niet uit wie.

Wanneer een tweeling wordt geboren, er dus tweelingkinderen zijn, indien de kinderen als tweeling worden geboren en beiden in leven blijven, moet men beiden, zou men, moet men de volgorde waarin ze geboren zijn kennen, zodat vastgesteld kan worden welke de oudste is, wie de oudste is, welke van de twee de oudste is.

Indien de vader, in dit geval, en wat betreft tweelingkinderen, bovendien levend geboren tweelingkinderen, in dubbel opzicht, om precies te zijn, indien de vader niet kan verschijnen en indien hij geen volmacht heeft gegeven, wanneer hij ziek is, afwezig, dat is denkbaar, of dood, dat is mogelijk, wordt de aangifte gedaan door de arts of de vroedvrouw, weer deze twee, of door ieder ander persoon die bij de bevalling aanwezig was, ik weet niet, maakt niet uit wie.

Indien iemand toevallig een pasgeboren kind vindt,
«zomaar», ik weet niet, ergens, op straat, *Saint-Vincent-de-Paul*,
moet hij er onmiddellijk aangifte van doen, of het kind nu doodgeboren is, in
leven of een tweeling, dan in dubbel opzicht, hetzelfde verhaal, niet op een andere
manier.

Bij de aangifte, toont men het kind op het gemeentehuis, zodat de ambtenaar van
de burgerlijke stand het geslacht kan vaststellen, een jongen van een meisje kan
onderscheiden en omgekeerd.
Daar valt niet mee te spotten.

Om de geboorteakte te kunnen opmaken, onder de juiste omstandigheden – Franse
nationaliteit, handelingsbekwaamheid, dat is logisch, adres in de gemeente waarin
de akte wordt opgemaakt –
om de akte te kunnen opmaken, het kind aan te geven, is de aanwezigheid van
twee getuigen onmisbaar. Altijd zo geweest en zal nog lang zo blijven.

Aan de eerstgeborene geeft men gewoonlijk als peetvader zijn grootvader van
vaderskant,
als peetmoeder zijn grootmoeder van moederskant.
Het tweede kind krijgt dan als peetvader zijn grootvader van moederskant, als
peetmoeder zijn grootmoeder van vaderskant.

En zo voorts, in de twee families, naar leeftijd en afwisselend naar geslacht, als
dat mogelijk is. Dat is niet ingewikkeld.

Maar als je er goed over nadenkt, en daarvoor ben ik hier, een betreurenswaardige
gewoonte, kan niet anders zeggen en ik zal uitleggen waarom.
Peetvader en peetmoeder zijn en zullen altijd zijn plaatsvervangend vader en
moeder, niets anders, en indien ze bejaard zijn, wat in het geval van grootouders
te vrezen valt en voorstelbaar is, riskeert het kind hen al snel te verliezen, en
daarmee feitelijk ook de steun te verliezen, die men hem juist wilde geven.
Het is dus verstandig, het zou verstandig zijn, denk ik, een peetvader en een
peetmoeder te kiezen aan wie het kind later nog wat heeft.

Om zo, zoals de schrijver Victor Hugo het al zei, het voortbestaan te garanderen.

Dus een jongere peetvader en peetmoeder voorstellen die vol levenslust zijn en
vertrouwen in de toekomst hebben, die het aantal geschenken van de overgeslagen
grootouders verdubbelen en onplezierige sterfgevallen voorkomen.

En zo gaat het verder.

Ook kan men,
dat is geen slecht idee, dat is een verstandige zet, men kan ook eisen, wensen, men
kan zich ook voor zijn kinderen van steun van buiten de familie verzekeren, die

hen, wanneer je erover nadenkt, denk er over na, van nature al hulp en bescherming biedt.

Andere steun dus, van buiten, en een veel nuttiger en doelmatiger keuze van een peetvader en peetmoeder voor het kind, denk daar eens over na.

In dat geval, bij zo'n keuze, moet men wel, zou men moeten, moet men wel een idee hebben van de geschiktheid van de bevriende personen of beschermers en meerderen die nuttig zouden kunnen zijn voor het kind door om hem te geven als petekind.

Veel mensen gevoelen tegenzin, tegenzin en niets anders, veel mensen staat het tegen materiële en morele verplichtingen op zich te nemen die op peetvaders en peetmoeders rusten en men moet polsen, men moet met veel diplomatie en tact polsen hoe men over dit onderwerp denkt.

Want, dat moet je toegeven, om dit hoofdstuk kort samen te vatten, het is een soort gedwongen belasting die men daarmee oplegt, die men daarmee op zou leggen, een belasting en niets anders. Het zou hypocriete kletspraat zijn het tegendeel te beweren.

Dus moet men niet het risico lopen op een krenkende weigering, dat is altijd onaangenaam, onaangenaam en krenkend, en nog minder moet men het risico nemen personen in verlegenheid te brengen die te beleefd en te fijngevoelig zijn om de keuze die op hen is gevallen, te weigeren, maar die te laks of te arm zijn om de kosten en de plichten te dragen die de titel van peetvader met zich meebrengt, zonder in de problemen te komen,

Sommige personen die het lot van ruime middelen heeft voorzien, hebben geen kinderen. Zij lijken de aangewezen personen te zijn om later de gestorven ouders te vervangen.

Tot hen dient men zich te wenden.

Men moet dus terdege beseffen dat het goed is na te denken over deze aangelegenheid, trouwens over alle aangelegenheden, men dient terdege te beseffen dat het goed is na te denken en niet al te gemakkelijk van iemand te verlangen u deze dienst te bewijzen, dat wilde ik maar zeggen.

Anderzijds in het geval dat van u wordt gevraagd peetvader te zijn, om peetvader te zijn, en in het geval dat u dat aanbod wenst af te slaan vanwege de last die ermee gepaard gaat en met zich meebrengt, want een last is het en niets anders, kunt u, zou u kunnen, kunt u bijvoorbeeld antwoorden, dat is een handige uitvlucht, zou u kunnen antwoorden dat u op het moment van de doopceremonie op reis moet, zou moeten, dat u een reis moet maken en dat uw afwezigheid tot uw grote spijt, zeer grote spijt een tijdje kan duren..

«Tegen de tijd dat uw echtgenote bevalt, ben ik voor tamelijk lange tijd afwezig.»

Op zo'n manier wordt dat gedaan.

Wanneer een en ander eenmaal geregeld en geaccepteerd is, zowel van de kant van de peetmoeder als van de kant van de peetvader, breng men hen met elkaar in contact indien ze elkaar nog niet kennen.

De vader van het kind stelt de peetvader acht dagen voor de doopceremonie voor aan de peetmoeder. Ze ontmoeten elkaar en maken kennis met elkaar. Is het nog nodig te zeggen, dat het, wil men een passend paar, goed zou zijn als de peetvader en de peetmoeder bij elkaar passen, dat wil zeggen dat ze dezelfde omgangsvormen en dezelfde opleiding hebben? Is het nog nodig te zeggen, dat het hier zowel als elders en onder alle omstandigheden altijd, hier en elders en dus ook in deze aangelegenheid, dat het goed is als men bij elkaar past en dat – om mijn gedachte te preciseren – een goede selectie een juist middel is, een voortreffelijke methode om doeltreffend te kunnen reageren op de moeilijkheden die het bestaan in petto heeft?

Zodra een man, de latere peetvader, op de hoogte wordt gebracht dat de keuze van de ouders op hem is gevallen om hun kind boven de doopvont te houden, brengt hij hun zijn dank over «voor de eer die ze hem bewijzen». (Of hij gaat onverwacht op reis, zoals we hebben gezien.)

De uitverkoren peetmoeder bedankt van haar kant nadrukkelijk degenen die haar een spirituele zoon geven; ze ontvangt de peetvader die men haar heeft toegewezen uiterst vriendelijk. Als ze een jong meisje is of een hele jonge vrouw, dient een derde bij het bezoek, dat de peetvader haar brengt, aanwezig te zijn. En ook wanneer hij haar komt afhalen, als hij haar afhaalt, voor onderweg van haar huis naar dat van de ouders van het kind. Daarmee valt ook niet te spotten.

De eerste voornaam wordt gekozen door de peetmoeder, de tweede door de peetvader, de derde door de moeder. Maar de peetvader laat van zijn kant de keuze van de voornaam altijd over aan de vader en de moeder en de peetmoeder. De voornamen, ik herhaal, de voornamen worden dus gekozen door de vader, de moeder en de peetmoeder.

De eerste dus door de peetmoeder, de tweede door de vader en de moeder, de derde door de moeder.

Dat is niet ingewikkeld.

Men mag alleen voornamen kiezen die door de wet zijn toegestaan, wat de overvloed aan keuzemogelijkheden beperkt, maar die personen, en ze bestaan die personen die een gebrek aan fantasie hebben, hoeven slechts de kalender te raadplegen en kunnen zo handig hun innerlijke leegte verdoezelen.

Als u, peetvader of peetmoeder – maar u weet nog wel dat de peetvader zich al stiekem de keus van een voornaam bespaard heeft ten gunste van de moeder van het kind –

als u, peetvader, peetmoeder, de keuze complexer wilt maken en u een relatie wilt leggen tussen de gekozen voornaam en enkele algemene noties, denkt u er dan aan dat bijvoorbeeld Georges «hij die de aarde bewerkt» betekent;

Victor: «overwinnaar»; Maximiliaan: «de grootste»; Philippe: «hij die van paarden houdt»; Bernard :«berenjager»; Louis : «die de mensen kent»; Maurice: «de zoon van een Moor»; Gustave: «op wie God vertrouwt»; Sophie «vol van wijsheid»; Marguerite: «parel»; Lucie: «het licht»; en Thérèse, en hier houd ik op, Thérèse: «zij die wilde dieren weet te temmen».

Het kan saai lijken van die etymologieën op de hoogte gebracht te worden, het zou saai kunnen lijken, en op een meer algemene manier, saai om altijd maar weer op de hoogte gebracht te worden, in dit geval van deze etymologieën, maar men dient er toch goed over na te denken, en daarvoor ben ik hier, men moet goed nadenken over wat in deze aangelegenheid goed is, trouwens in alle aangelegenheden, zoals ik al zei, het is goed op de hoogte te zijn om te vermijden dat men een kind dat zeer kleine ouders heeft op wie hij gaat lijken, de naam Maximiliaan geeft, of de naam Maurice, wanneer te vrezen valt dat de moeder overdreven veel danslessen heeft gevolgd bij donkerhuidige dansleraren. Men lacht, er worden grappen over gemaakt en men overlaadt zich zonder het te weten met schande.

En zo gaat het steeds maar verder.

Als u daarentegen zin heeft in iets nieuws, laten we ons dat eens voorstellen, raadpleeg dan de Almanak der doopnamen. U vindt daar de volkomen authentieke namen van vrouwelijke en mannelijke heiligen die uw ter zake kundigheid en uw opvoeding alle eer bewijzen.

Voor een jongen, enkele amusante voorstellen:

Théopemptus, Prisko, Kanut, Télesforo, Hygen, Tiger, Michee, Poppon, Remidius, Senator, Austruculus, Colubernus, Vereconde, Carpophorio, Peleas, Secundulus, Carpus, Acydinus, Geribert, Saty, Ajutus, Cyrus, Avaucis, Outrillos, Metrophanes, Hesyquus, Syndulf, Scruvio, Euprepic, Eutikian, Verulus, Ursus, Amateur, Curcodemos, bijvoorbeeld.

en voor een meisje:

Syncletine, Monorata, Clafira, Faina, Fatikune, Makrina, Priska, Wereburga, Riktuda, Pode, Potamine, Symforosa, Primitiva, Grinconie, Groti, Ghelidona, Briciula, Foliula, Milburga, Herenie, Nymphodora, Quartilla, Burgondofora, Godeberta, Engriata, Perseverane, Mutiola, Myropea, Syngulene, Scrybiolla, Matrone, Aphiodisa of Casentine.

U kunt kiezen uit deze lijst van heiligennamen. Zij is authentiek. Als u voor uw petekind een van deze namen kiest, kunt u er zeker van zijn dat u zijn of haar familie een plezier doet en hem of haar geluk bezorgt tijdens zijn hele vrolijke schoolloopbaan en een hilarische militaire dienstdienst.

Voor zover de gezondheid van het kind geen aanleiding geeft tot ongerustheid, dat het zou sterven of op het punt staat dat te doen, wacht men voor de doopplechtigheid op het volledig herstel van de moeder.

Op de ochtend van de dag van het doopsel (of de dag ervoor), de ochtend van de dag van het doopsel stuurt de peetvader de peetmoeder doosjes en zakjes met suikerbonen, een boeket bloemen, een klein cadeautje of hij vervangt dat laatste door een een paar handschoenen in geschenkverpakking.

Tezelfdertijd stuurt hij de moeder van zijn petekind doosjes suikerbonen, die ze verdeelt onder die vriendinnen die niets kunnen verwachten van de peetvader of van de peetmoeder. Indien de peetvader royaal is – en dat valt te verwachten, want dat is precies de reden waarom men hem wijselijk heeft gekozen – stuurt hij die familieleden met wie de ouders niet gebrouilleerd zijn en naar hun beste vrienden doosjes bonbons.

Met de wijze van versiering van het doosje kan de peetvader uitdrukking geven aan zijn goede smaak inzake moderne kunst.

Dan is de peetvader zijn petekind nog een cadeau schuldig. Hij schenkt een stuk edelsmeedwerk. Gewoonlijk geeft hij het kind een zilveren of verguld pannetje, bordje en lepel met zijn initialen, de initialen van het petekind, of een van die voorwerpen, of een rammelaar of iets anders, al naar gelang zijn middelen.

De peetmoeder biedt haar petekind enkele dagen voor de plechtigheid de doopjurk en het mutsje aan, dat het op de dag van het doopsel zal dragen. Als het kind een meisje is, dan ook al wat namaak-sieraden om het al vroeg te laten wennen aan koketterie, die zo noodzakelijk is om het leven te veraangemen. Als ze wil, als ze kan, doet ze daar een kleine spreij bij, dit alles zelf gemaakt, als ze handig is.

Tijdens de plechtigheid staan de peetvader en de peetmoeder, de eerste rechts, de tweede links van de vrouw die het kind draagt; ze beantwoorden samen een aantal vragen die hun door de priester worden gesteld en spreken samen het Credo en het Onze Vader (in het Frans) uit als hun daarom wordt gevraagd. Tijdens de bezweringsformules houden ze tegelijkertijd met de priester hun blote rechterhand boven het hoofd van het kind. Die hand houden ze nog altijd boven het kind wanneer het water wordt uitgegoten en ze trekken hem pas terug nadat de woorden van het sacrament zijn uitgesproken. Tenslotte krijgen ze, wederom in de rechterhand, een brandende kaars die ze natuurlijk terug moeten geven nadat de priester het kind heeft gezegend.

De peetvader en peetmoeder kunnen zich bij het doopsel door iemand anders laten vertegenwoordigen. Dat maakt de zaak veel simpeler.

Na het tekenen van het doopregister, moet de peetvader, dan is hij er bijna klaar mee, een som gelds op tafel leggen die bestemd is voor de klokkenluider en voor de kinderen van het koor. Dat geld is in wit papier gewikkeld. En buiten de kerk deelt de peetvader nog, en dat is dan ook echt alles, min of meer grote fooien uit aan de personeelsleden van het huis, als er personeel is, aan de vroedvrouw, de voedster, etc. Ik weet niet, aan om het even welke mensen. Dat geld zit in zakjes suikerbonen, je moet ze gewoon zorgvuldig doorzoeken. De doosjes en de zakjes

zijn blauw voor een jongen, roze voor een meisje, dat zijn logische en doeltreffende herkenningstekens.

Men ziet dat men de titel van peetvader niet kan afdwingen. We hebben dat eerder al aangeduid, we bevestigen het hier. Om dezelfde redenen zal een man die een niet al te hoge positie bekleedt, die bestaan, zich niet aanbieden een kind ten doop te houden. De ouders zouden het hem misschien niet durven te weigeren, maar zijn tegelijkertijd bang dat de verplichtingen van het peetvaderschap naar hun smaak te weinig nagekomen worden en ze de belangrijke overwegingen voor hun keuze moeten laten vallen zonder daarvoor een gelijkwaardige vervanging te krijgen.

Een doopsel is altijd aanleiding voor een feest, behalve in uitzonderlijke en droeve omstandigheden, zoals de dood van het kind, mogelijk, of de dood van de moeder, denkbaar.

Groots of bescheiden, de peetvader kan gerust zijn, dit feest is altijd op kosten van de vader van het kind. De mannelijke personeelsleden dienen in galalivrei te verschijnen. Alle aanwezigen zijn op hun best gekleed. Men geeft een diner waaraan – meestal – alle genodigden deelnemen.

De peetvader en de peetmoeder worden als helden van de dag behandeld, want dat zijn ze. Men plaatst hen naast elkaar, aan het hoofd van de tafel. Het is een uitgebreid diner, misschien is het goed dat te preciseren, een groots diner in verhouding met het inkomen. Suikerbonen spelen ook hier weer een rol bij het dessert.

Wanneer men rijk is, vergeet men op deze gelukkige dag de armen en behoeftigen niet. Men stuurt suikerbonen en de rest van de maaltijd naar de weeskinderen.

Wanneer men arm is, doet men dat niet, zo is dat, wat dat betreft is er een onderscheid.

In de jaren die volgen wordt van de peetvader en peetmoeder verwacht dat ze zich interesseren voor het kind dat ze ten doop hebben gehouden. Met Nieuwjaar, bij zijn Eerste Communie, voor zijn huwelijk, bij zijn eerste succes, eindexamen, afstuderen, officiersgraad, zijn ze hem naar vermogen een cadeau schuldig. Tenzij het onmogelijk is, als ze gestorven zijn, altijd mogelijk, zien ze hem vaak, geven hem goede raad, sturen hem en berispen hem, al naar gelang.

Het petekind schrijft hun of betuigt persoonlijk zijn dankbaarheid aan zijn peetvader en peetmoeder op Nieuwjaar, een keer per jaar, dat is genoeg.

Buiten de meest directe familie, zijn vader, zijn moeder, zijn broers en zussen, zijn zij de eersten, aan wie hij zijn Eerste Communie, zijn huwelijk aankondigt en hen vraagt erbij te zijn. Hij bericht hun van zijn successen, houdt hen van alle belangrijke gebeurtenissen in zijn leven op de hoogte en verkrijgt, wanneer hij dat goed aanpakt, aanzienlijke beloningen voor deze hoffelijke en doeltreffende houding.

Dan gaat het verder zo door.

Het gedoopte kind, het bovenvermelde petekind is groot geworden, hij is een jongeman geworden.

Zijn oog valt op een meisje, hij ziet haar, men wijst hem op haar, hij denkt dat hij van haar houdt. Hij zou haar als zijn vrouw willen, wil haar huwen, met haar trouwen en haar kinderen schenken maar hij vraagt haar niet rechtstreeks ten huwelijk.

Hij stelt zijn ouders van zijn bedoelingen op de hoogte of, bij gebrek aan hen – ze zijn afwezig, denkbaar, of dood, mogelijk, - bij gebrek aan hen, een oudere vriend, zijn beschermer, een bovengeschiedte of zijn peetvader en peetmoeder.

De dingen, het leven, de dingen haken gewoonlijk handig op de volgende manier in elkaar.

De persoon die het vertrouwen van de jongeman geniet – vriend, bovengeschiedte, peetvader, ik weet niet, maakt niet uit wie – deze vertrouwenspersoon neemt contact op met een goede vriend van de familie van het meisje, om een beslissende ontmoeting tussen de twee jongelui te regelen, een ontmoeting waaruit zal blijken of de plannen voortgezet kunnen worden.

Maar voordat ze deze huwelijksonderneming opzetten, want het is een onderneming, laten we ons niets wijsmaken over de waarheid van deze woorden, dienen de bemiddelaars zeer nauwkeurige inlichtingen in te winnen uit betrouwbare bronnen, over het vermogen, de maatschappelijke positie, de afkomst en erfelijke eigenschappen van beide families in kwestie, want daar gaat het om en niet minder.